

Den Haag

Robert Barker

Wethouder van Buitenruimte, Dierenwelzijn en Milieu

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

Aan de voorzitter van de commissie Leefomgeving

Datum

9 juli 2024

Onderwerp

Waterkwaliteit in Den Haag

Ons kenmerk

DSB/10773923

RIS319450

Contactpersoon

Erwin de Jong

Dienst

Stadsbeheer

Afdeling

Stedelijk Beheer

Telefoonnummer

14 070

E-mailadres

erwin.dejong@denhaag.nl

Geachte voorzitter,

Op 11 april 2024 heeft uw commissie Leefomgeving gesproken over het onderwerp “Waterkwaliteit”. Ik heb u toegezegd dat de raad voor de zomer van 2024 verder geïnformeerd wordt aan de hand van een verzamelbrief over de waterkwaliteit in Den Haag. In deze brief neem ik u mee in de verschillende onderwerpen.

Opgave waterkwaliteit

De opgave om waterkwaliteit te verbeteren is groot. De deadline voor het halen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) nadert, in 2027 moeten Europese wateren aan bepaalde eisen voldoen. De waterkwaliteit is nog niet voldoende en vraagt aandacht. Het Hoogheemraadschap van Delfland meet en monitort de waterkwaliteit en neemt binnen de bevoegdheden maatregelen. Het water is echter van ons allemaal. Iedereen (overheidsinstanties, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld) moet zijn verantwoordelijkheid pakken en instrumentarium inzetten om de waterkwaliteit te verbeteren.

De gemeente Den Haag en het Hoogheemraadschap van Delfland werken hiervoor nauw samen. Er wordt al veel gedaan om de waterkwaliteit in Den Haag te verbeteren. Bladvissen en kroosverwijdering zijn twee voorbeelden van waterbeheertaken van de gemeente en bevorderen de waterkwaliteit. Er lopen ook twee pilots, waarbij de verbetering van waterkwaliteit het doel is. Dit betreft de plasticvanger in de Loosduinsevaart en de groene drijvende eilanden in het Laakkanaal.

In de afgelopen 25 jaar is in Den Haag 85 kilometer aan natuurvriendelijke oevers gerealiseerd. In het onderwaterdeel van de natuurvriendelijke oevers kan de ontwikkeling van drijfbladvegetatie door aanplant van gele plomp, witte waterlelie, watergentiaan en kikkerbeet worden bevorderd. Dit heeft een positief effect op de waterkwaliteit en er ontstaat een beschermd milieu voor vissen, amfibieën en ander waterleven. Er loopt een onderzoek naar vijf locaties waar een pilot kan worden gestart.

Op de website van de gemeente Den Haag wordt het onderwerp waterkwaliteit toegevoegd: <https://www.denhaag.nl/nl/natuur-en-milieu/water-en-bodem>. Dit is vervolgens gesplitst in onderwerpen, waaronder PFOS Leidschenveen en zwemwaterkwaliteit (o.a. zwemmen in Madestein en zeewater).

Hoewel de bijgevoegde brief van Dunea over de kwaliteit van het drinkwater losstaat van de antwoorden over het Haagse water, wil ik deze met u delen. De brief gaat namelijk ook over PFAS. Zie bijlage.

PFOS Leidschenveen Forepark

Meerdere toezeggingen hebben betrekking op het bedrijventerrein Forepark.

Rioolaansluitingen

In de commissiebrief ([RIS318298](#)) is een toelichting gegeven op het onderzoek naar de aansluitingen op het hemelwaterriool. Het onderzoek heeft aanvullende informatie opgeleverd. Er zijn twee onjuiste huisaansluitingen op het hemelriool aangetroffen. In week 25 is door een extern bureau nader onderzoek gedaan. Het gaat daarbij om één bedrijfspand en één woning met één eigen particuliere achterliggende loods. Ook zijn er onjuiste aansluitingen aangetroffen bij het particuliere verzamelriool van het bedrijventerrein Forepark. Hierbij gaat het om verkeerde aansluitingen aangaande sanitair afvalwater (e-coli). Bij de bemonstering is geen PFOS aangetroffen. De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) gaat in overleg met de eigenaar van het bedrijventerrein over aansluiting hiervan op het vuilwaterriool. Dit gebeurt in afstemming met de gemeente Den Haag.

Nieuwe meetresultaten Forepark

Op advies van het RIVM wordt elke twee maanden de kwaliteit van het oppervlaktewater van het bedrijventerrein Forepark en de aangrenzende woonwijk gemonitord. De meetresultaten laten zien dat de fysieke (tijdelijke) maatregelen ([RIS318298](#)) in het watersysteem effectief zijn tegen de verspreiding van PFOS richting de woonwijk.

Sneller opsporen van PFOS in de waterbodem

Ieder jaar wordt 1/8 deel van alle watergangen in het gebied geïnspecteerd en onderzocht op de noodzaak om te baggeren. Het waterbodemonderzoek zit daarmee in een 8-jarige cyclus van onderzoek en waar nodig voeren we baggerwerkzaamheden uit.

In navolging van de casuïstiek op het Forepark heeft het Hoogheemraadschap van Delfland een proces ingericht, waarbij de bemonsteringsresultaten nader worden bekeken. Dit is breder dan alleen PFOS. Als in de bemonstering stoffen worden aangetroffen die boven de geldende norm uitkomen laat het Hoogheemraadschap van Delfland hier nader onderzoek naar uitvoeren, eventueel in samenwerking met de gemeente Den Haag en de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH). Afhankelijk van de aard, omvang en locatie van de verontreiniging wordt besloten wat de meest doelmatige oplossing is.

In de loop van 2024 wil de provincie Zuid-Holland aan de slag met de pilot indirecte bedrijfslozingen. De gemeente Den Haag wil deelnemen aan de pilot. Op korte termijn volgt er een projectplan met daarin de reikwijdte, inhoud, (financiële) inzet en het proces.

De gemeente Den Haag voert ook preventief steekproeven uit met een gerichte onderzoeksvraag. Een voorbeeld is de studie van Lievense Milieu B.V. in 2020. In dit bodemonderzoek zijn meetgegevens over PFAS-verbindingen uit de Haagse bodem verzameld en is gekeken in hoeverre PFAS-houdende grond kan worden hergebruikt.

Communicatie over waterkwaliteit

Het Hoogheemraadschap van Delfland hecht veel waarde aan duidelijke taal. Daarom hebben zij dit jaar de schrijfwijzer 'Duidelijk Delflands' ingevoerd. Binnen de projectgroep Duidelijk Delflands wordt gekeken hoe er duidelijker over dit onderwerp kan worden geschreven.

De gemeten concentraties aan PFOS, PFOA, GenX en overige PFAS vanaf juni 2023 zijn te vinden op de website van het Hoogheemraadschap van Delfland <https://www.hhdelfland.nl/actueel/dossier-pfas>. Als metingen aanleiding geven tot aanpassing van de maatregelen, worden omwonenden en bedrijven geïnformeerd via een bewonersbrief. Ook wordt de commissie geïnformeerd. Daarnaast is deze informatie op de website van de gemeente geplaatst: <https://www.denhaag.nl/nl/stadsdelen/leidschenveen-ypenburg/>. Bij de locatie Forepark staan op dit moment waarschuwborden vanwege de PFOS-vervuiling.

PFOS in zeewater en hoe andere kustgemeenten hiermee omgaan

Op dit moment is het nog niet duidelijk of, en in welke mate, blootstelling aan de geconstateerde PFAS in zeeschuim gevolgen heeft voor de gezondheid. Dit wordt meegenomen in het brede PFAS-onderzoeksprogramma van het RIVM dat loopt tot en met 2025.

Het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W) is vanuit de Europese waterrichtlijn verantwoordelijk voor het nationale zwemwaterbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van zwemwaterlocaties en kunnen een negatief zwemadvies of zwemverbod afgeven. Het ministerie heeft een Landelijk Zwemwater Overleg (LZO) ingesteld. Hierin zitten afgevaardigden van het ministerie van I&W, RWS, Waterschappen, Unie van Waterschappen, VNG, GGD, RIVM, provincies, Reddingsbrigade Nederland en recreatiebedrijven. Actuele informatie over zwemwater en zwemlocaties is te vinden op www.zwemwater.nl.

Op www.zwemwater.nl is het volgende opgenomen over gezondheidsrisico's voor het zwemmen in open buitenwater:

Het water kan vervuild zijn. Er kunnen te veel bacteriën, virussen of schadelijke chemische stoffen in het water zitten. Hiervan kun je gezondheidsklachten krijgen, zoals diarree of huiduitslag. Chemische stoffen (zoals PFAS) kunnen tot schade op langere termijn leiden. Het is aan te raden altijd te douchen na het zwemmen in open water. Mocht dat niet kunnen, was dan in ieder geval je handen voordat je iets gaat eten. De kwaliteit van zwemwater wordt regelmatig gemeten. Kijk op het informatiebord of op www.zwemwater.nl of een negatief zwemadvies geldt. Breng je een bezoek aan het strand, wees dan alert als kinderen en huisdieren in zeeschuim spelen. Micro-organismen en chemische stoffen zoals PFAS en kunnen zich namelijk ophopen in zeeschuim. Het is verstandig zoveel mogelijk te voorkomen dat ze zeeschuim inslikken.

Bovengenoemde informatie over PFAS en zeeschuim, met een verdere verwijzing naar www.zwemwater.nl, zal geplaatst worden op de gemeentelijke website en de gemeentelijke social mediakanalen. Deze informatie zullen wij actualiseren wanneer informatie van het Rijk of de provincie daar aanleiding toe geeft. De gemeente zal daarnaast in de Stadskrant een algemeen bericht plaatsen over de te nemen voorzorgmaatregelen voor zwemmen in open water. De gemeente Den Haag gaat na of de gegevens op de website www.zwemwater.nl actueel zijn.

Een verbod op vislood

Het onderwerp hengelen is opgenomen in het coalitieakkoord Haags Akkoord ([RIS316672](https://www.hhdelfland.nl/actueel/dossier-pfas)). Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft met de hengelsportvereniging in Den Haag (GHV) afgesproken om het hengelen met lood terug te dringen. Lood is giftig en slecht voor de waterkwaliteit, planten en dieren. Per 1 januari 2022 is vislood zwaarder dan 50 gram verboden en dit wordt stapsgewijs afgebouwd naar 10 gram per 2025. Het gebruik van vislood moet per 2027 gestopt zijn. Er vinden geen sportviswedstrijden plaats in Haags water, waardoor er geen vislood als gevolg van sportviswedstrijden in het water komt.

Motie verbod vislood gemeente Deventer

Gemeenten die zelf over visrechten gaan, stellen vaak zelf een verbod op vislood in. Gemeenten die visrechten verhuren – zoals de gemeente Den Haag – nemen steeds vaker bij een nieuwe overeenkomst een verbod op vislood op.

De gemeente Deventer heeft net als de gemeente Den Haag haar visrechten verhuurd. Op 28 februari 2024 is daar een motie aangenomen met een verbod op het gebruik van lood bij hengelen. Bij het verlengen/actualiseren van de huurovereenkomst neemt de gemeente Deventer een verbod op vislood op. De gemeente Den Haag gaat dit opnemen in de nieuwe huurovereenkomst. De huidige huurovereenkomst in Den Haag loopt tot 1 januari 2028.

Natuurbescherming en publiekscampagne dierenwelzijn

De GHV brengt momenteel in kaart waar in de ecologische verbindingzones de kwetsbare rietoevers aanwezig zijn, zodat er niet wordt gehengeld bij kwetsbare rietoevers/ecologische verbindingzones en zo de natuur wordt beschermd. Er wordt een verscherping van de voorwaarden in de VISpas voorzien en er wordt een actie "Niet in het riet" opgezet.

De gemeente Den Haag heeft met de GHV afgesproken dat de vereniging haar leden adviseert om zoveel mogelijk met aangepaste weerhaken of alternatieve weerhaakvrije haken te hengelen. De gemeente onderhoudt contact met GHV om de afspraken te monitoren. Begin juli 2024 wordt een brede publiekscampagne gelanceerd rond bewust en verantwoord huisdierenbezit en dierenleed bij hengelen. Op 3 juli 2024 wordt tijdens het Huisdierenfeest bij Stadsboerderij Het Waaygat in Scheveningen het startsein voor deze campagne gegeven.

Rivierkreeften in Den Haag

In 2019 ([RIS303423](#)) en in 2023 ([RIS314844](#)) zijn schriftelijke vragen gesteld over de aanpak en overlast van rivierkreeften. De Amerikaanse rivierkreeften vormen een risico voor de taken van het Hoogheemraadschap van Delfland en de eigendommen die zij beheren.

De plicht om in de natuur aanwezige exotenpopulaties op te sporen, te verwijderen of zodanig te beheersen dat verspreiding en schade zoveel als mogelijk wordt voorkomen ligt bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Er bestaan vooralsnog geen methoden om rivierkreeften effectief te bestrijden. Door afvangen kan de populatiegrootte worden verlaagd met positieve effecten op de waterkwaliteit, maar dit effect stopt wanneer hiermee wordt gestopt. Een positief signaal is dat steeds meer roofdieren de rivierkreeften als voedsel weten te vinden. Rond Den Haag is waargenomen dat rivierkreeften door meeuwen en ooievaars worden gegeten.

De Waterschappen hebben in het kader van waterveiligheid alleen een wettelijke taak voor de bestrijding van muskusratten en beverratten. Het Hoogheemraadschap van Delfland monitort de aanwezigheid van rivierkreeften in het werkgebied. In 2025 vindt hiervoor rond Den Haag een inventarisatie plaats. Indien eigendommen van het Hoogheemraadschap van Delfland (met name kades en keringen) in het geding komen, grijpt het Hoogheemraadschap van Delfland in vanuit de verantwoordelijkheid voor waterveiligheid. Het gaat dan om het kreeftenbestendig maken van waterwerken. Daarnaast voert het Hoogheemraadschap van Delfland momenteel een proef uit om de onderwaternatuur te beschermen tegen vraat van rivierkreeft. Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft in gemeentelijk water echter geen verantwoordelijkheid voor voorkomende exoten. De gemeente Den Haag is visrechthebbend en verleent toestemming aan het Hoogheemraadschap van Delfland voor het vangen van rivierkreeften in Haags water.

Dierenambulance en waterkwaliteit

Op verzoek van de commissie Leefomgeving is navraag gedaan bij de Dierenambulance Den Haag en Omstreken. De Dierenambulance heeft aangegeven dat zij geen toegevoegde waarde ziet van het inrichten van een apart gemeentelijk loket voor waterkwaliteit. Als de Dierenambulance een melding ontvangt over een ziek of dood dier in of nabij het water en er risico is op botulisme of slechte waterkwaliteit, dan wordt dit doorgegeven aan het Hoogheemraadschap van Delfland. De Dierenambulance ontvangt hierover adequate terugkoppeling van het Hoogheemraadschap van Delfland.

De waterkwaliteit in Madestein en de waterkwaliteit bij de zwemplekken voor honden

De Oostmadeplas is onderdeel van het recreatiegebied Madestein. In de plas liggen twee officiële zwemlocaties. Voor beide locaties worden negatieve zwemadviezen gegeven door teveel ziekmakende bacteriën (o.a. E-coli) en door blauwalg. In de zomer van 2024 kan hier niet worden gezwommen vanwege het overschrijden van de normen. Als in 2025 opnieuw een overschrijding van de normen wordt gemeten, dan verliest de Oostmadeplas zijn status als zwemlocatie, omdat er dan in vijf achtereenvolgende jaren overschrijdingen zijn gemeten. E-coli bacteriën en blauwalg zijn ook schadelijk voor honden. E-coli bacteriën kunnen leiden tot darm- of urineweginfecties. Blauwalg kan leiden tot braken, trillen, schuimbekken en epileptische aanvallen.

Het Hoogheemraadschap Delfland en de gemeente Den Haag streven naar verbetering van de waterkwaliteit in de Oostmadeplas. Er worden op dit moment verschillende maatregelen onderzocht. Een pakket van zes maatregelen heeft naar verwachting de grootste kans van slagen. De maatregelen sluiten aan bij de 9 ecologische sleutelfactoren (ESF), die dienen als methode om een ecologische systeemanalyse uit te voeren. De maatregelen werken het best wanneer deze op volgorde worden toegepast. De maatregelen zijn:

1. Verwijderen van fosfaat uit inlaatwater vanuit gemaal d.m.v. een filter (ESF 1: productiviteit water)
2. Verwijderen van fosfaat uit Oostmadeplas met hetzelfde filter als die voor het inlaatwater door het circuleren van het water uit de Oostmadeplas door het filter (ESF 1)
3. Fosfaatrijke bodem verwijderen en/of afdekken met ijzerzand (ESF 3: productiviteit bodem)
4. Aanleg natuurvriendelijke oevers (NVO) & herprofilering (ESF 4: habitat geschiktheid)
5. Visserij onder voorwaarden, bijvoorbeeld het hengelen op een bepaalde soort vis, waardoor er gestuurd wordt op het beperken van hengelen met organisch aas (ESF 7: organische belasting)
6. Vogelpoep verwijderen (ESF 7: organische belasting)

Door toepassing van dit pakket aan maatregelen kan de uiteindelijke 'P-belasting' onder de kritische waarde komen. De 'P-belasting' geeft aan wanneer de plas van een troebel naar een helder systeem kan veranderen. Er kan een helder en bio-divers watersysteem ontstaan, waardoor de blauwalgoverlast en de stank verdwijnt. Op dit moment is de gemeente Den Haag met het Hoogheemraadschap van Delfland in gesprek over de concrete invulling en uitvoering van het plan. De kostenverdeling en wijze van financiering is tevens onderwerp van gesprek.

Baggeren (een update)

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft begin 2024 het baggerbeleid geactualiseerd. Eén van de beleidsdoelen voor de uitvoering van baggerwerkzaamheden is het voorkómen van wateroverlast, hieraan is een nieuw beleidsdoel toegevoegd; het behouden en verbeteren van de (ecologische) waterkwaliteit.

Gemeente Den Haag

Ons kenmerk
DSB/10773923

Bij de uitvoering van de baggerwerkzaamheden gaat het Hoogheemraadschap van Delfland nadrukkelijker sturen op het verbeteren van de waterkwaliteit. Dit betekent concreet dat als er voor het voorkómen van wateroverlast geen noodzaak is om op een bepaalde locatie te baggeren, maar dit voor het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit wel noodzakelijk is, de betreffende watergang gebaggerd wordt. Het Hoogheemraadschap van Delfland zal met de gemeente Den Haag bespreken waar kansen en aanvullende wensen zijn voor wat betreft het baggeren.

Deze brief over de waterkwaliteit in Den Haag is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland, de Omgevingsdienst Haaglanden en de GGD Haaglanden.

Met vriendelijke groet,
de wethouder van Buitenruimte, Dierenwelzijn en Milieu
Robert Barker